

УДК 635.26

Код UPOV: ALLIU_RAM

Методика
проведення експертизи сортів цибулі галузистої (*Allium ramosum* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Allium ramosum* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 60 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 *Тривалість експертизи.* Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 *Місце експертизи.* Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 *Умови для проведення експертизи.* Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 *План експертизи.* Розмір ділянок планують такий, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків, не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 100 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,40 × 0,30 м.

3.5 *Метод дослідження:* Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту, здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків, залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки представлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота рослин);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 100 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 100 рослин або частин 100 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 100 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці зі 100 рослин допускаються п'ять нетипових.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Листок: інтенсивність воскового нальоту (ознака 5);
- Листок: за шириною (ознака 7);
- Рослина: квіткова стрілка за висотою (ознака 8);
- Рослина: форма квіткової стрілки у поперечному перерізі (ознака 9);
- Суцвіття: форма (ознака 10);
- Рослина: час початку цвітіння (ознака 17).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доводять це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів цибулі галузистої

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QL	Кореневище: за типом росту VS	вертикальне	1	Євген, Донецький малахит
		напівгоризонтальне	2	
		горизонтальне	3	
2. (*) PQ	Цибулина: форма VS 5	яйцеподібна	1	Євген, Донецький малахит
		конічна	2	
		циліндрична	3	
3. (*) QN	Рослина: кількість листіків на псевдостеблі MS 5	мала	3	Євген, Донецький малахит
		середня	5	
		велика	7	
4. (*) PQ	Листок: забарвлення VS 5	жовто-зелене	1	Євген, Донецький малахит
		зелене	2	
		темно-зелене	3	
5. (*) QN	Листок: інтенсивність воскового нальоту VS 5	слабка	3	Євген, Донецький малахит
		помірна	5	
		сильна	7	
6. (+) QN	Листок: за довжиною MS 5	короткий	3	Євген, Донецький малахит
		середній	5	
		довгий	7	
7. (*) (+) QN	Листок: за шириною MS 5	дуже вузький	1	Євген, Донецький малахит
		вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
		дуже широкий	9	
8. (*) (+) QN	Рослина: квіткова стрілка за висотою MS 4	дуже низька	1	Євген Донецький малахит
		низька	3	
		середня	5	
		висока	7	
		дуже висока	9	
9. (*) (+) PQ	Рослина: форма квіткової стрілки в поперечному перерізі VS 4	округлотрикутна з двома крильцями	1	Донецький малахит
		округлотрикутна без крилець	2	Євген
		чотирикутна	3	

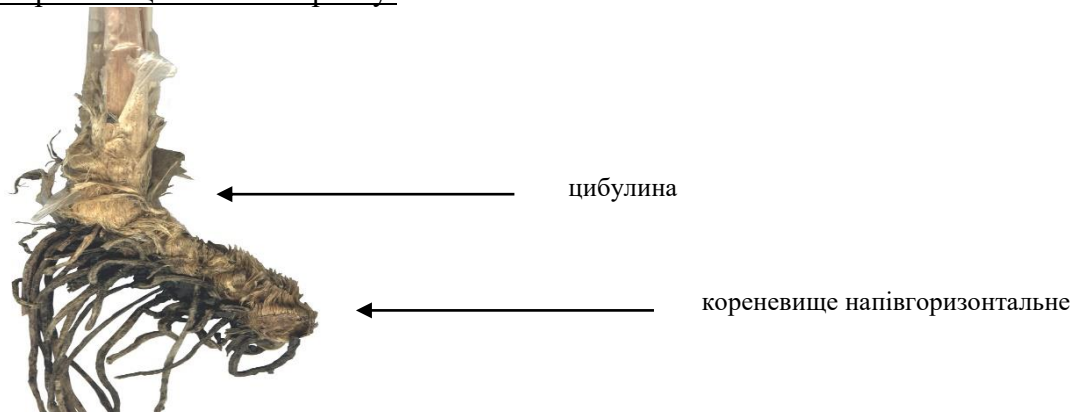
1	2	3	4	5
10. (*) (+) QL	Суцвіття: форма VS 5	вузькопучкувата	1	Євген, Донецький малахїт
		широкопучкувата	2	
		напівкуляста	3	
		майже куляста	4	
11. (+) QN	Квітконїжка: за довжиною MS 5	дуже коротка	1	Євген Донецький малахїт
		коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
		дуже довга	9	
12. (+) QN	Листочки оцвітїни: за довжиною MS 5	короткі	3	Євген, Донецький малахїт
		середні	5	
		довгі	7	
13. (+) QN	Коробочка: розмір стулки MS 6	малий	3	Євген Донецький малахїт
		середній	5	
		великий	7	
14. (+) QN	Насїнина: за довжиною MS 6	коротка	3	Євген, Донецький малахїт
		середня	5	
		довга	7	
15. (+) QN	Насїнина: за шириною MS 6	вузька	3	Євген, Донецький малахїт
		середня	5	
		широка	7	
16. (+) QN	Насїння: маса 1000 шт. MG 6	мала	3	Євген, Донецький малахїт
		середня	5	
		велика	7	
17. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння MG 5	ранній	3	Євген, Донецький малахїт
		середній	5	
		пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів цибулі галузистої

**Коди фаз росту й розвитку, в які рекомендовано
робити спостереження**

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	сходи
2	поява 2–3 листків
3	поновлення вегетації на весні (утворення розетки листків)
4	стрілкування
5	цвітіння
6	сухе насіння

До 1. Кореневище: за типом росту.

До 6. Листок: за довжиною, см.

Короткий – 20–25, середній – 26–40, довгий – 42–45.

До 7. Листок: за шириною, мм.

Дуже вузький – до 3, вузький – 3–5, середній – 6–8, широкий – 9–11, дуже широкий – понад 11.

До 8. Рослина: висота квіткової стрілки, см.

Вимірюють під час повного цвітіння від основи квіткової стрілки до суцвіття. Проводять 10 вимірювань.

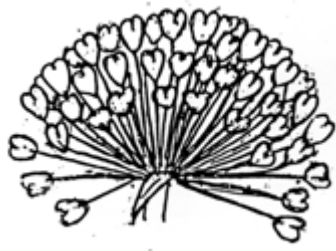
Дуже низька – до 40, низька – 40–55, середня – 56–70, висока – 71–95, дуже висока – понад 95.

До 9. Рослина: форма квіткової стрілки у поперечному перерізі.

До 10. Суцвіття: форма.

3
напівкуляста

4
майже куляста

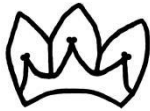
До 11. Квітконіжка: за довжиною, см.

Дуже коротка – до 1,5; коротка – 1,5–2,0; середня – 2,1–3,0; довга – 3,1–4,0; дуже довга – понад 4,0.

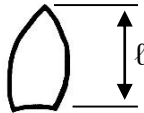
До 12. Листочки оцвітини: за довжиною, мм.

Вимірюють під час повного цвітіння.

Короткі – до 5, середні – 5–7, довгі – 8–10.

1
Частина оцвітини
з тичинками

2
листочок
оцвітини

До 13. Коробочка: розмір стулки (за довжиною), мм.

Вимірюють під час повного досягання.

Малий – 4–5, середній – 6–7, великий – понад 7.

До 14. Насінина: за довжиною, мм.

Коротка – до 3, середня – 3–4, довга – понад 4.

До 15. Насінина: за шириною, мм.

Вузька – до 2, середня – 2–3, широка – понад 3.

До 16. Насіння: маса 1000 шт., г.

Відраховують 2×100 насінин, зважують, знаходять середнє і помножують на 10.

Мала – до 4,0; середня – 4,0–5,5; велика – понад 5,5.

До 17. Рослина: час початку цвітіння, декада, місяць.

Ранній – I-а декада червня, середній – I-а декада липня, пізній – I-а декада серпня.

9. Література

1. Охорона прав на сорти рослин (Офіційний бюлетень) – К.: Алефа, Вип. 2, Ч. 3, 2003. – 241 с.
2. Інструкція з використання документа UPOV TGP /7/1 щодо складання методик на ВОС-тест. – К.: 2005. – 42 с.
3. Черепанов С. К. Сосудистые растения России и сопредельных государств (в пределах бывшего СССР). Русское издание / С. К. Черепанов. – СПб.: Мир и семья, 1995. – 992 с.
4. Прокудин, Ю. Н. Злаки Украины / Прокудин Ю. Н. – Киев: Наукова думка, 1977. – С. 278–280.
5. Сельскохозяйственная энциклопедия (Издание третье, переработанное). – М.: Госиздат Сельхозлитературы, Т. 4, 1955. – С. 556–558.